

De rol van de overheid

De overheid is alom aanwezig en een geliefde bron van kritiek. Tegelijkertijd verwachten we van diezelfde overheid, dat ze al onze problemen oplost en altijd voor ons klaar staat. Maar wat is eigenlijk die overheid en wat is haar rol?

De overheid, dat zijn wij. Dat is onze poging als burgers om de zaken die wij delen en die wij niet in kleine gemeenschappen onderling kunnen organiseren voor ons gezamenlijk te organiseren. Het is nuttig om het hele concept van overheid van tijd tot tijd eens tegen het licht te houden en ons af te vragen of de huidige praktijk nog wel aansluit bij onze gedeelde visie over de rol van de overheid.

Laten we beginnen met de taakstelling: waartoe is onze overheid op aarde. Het volgende biedt daartoe een eerste benadering. Uitgangspunt is, dat de centrale taakstelling van de overheid is om die gemeenschappelijke zaken te organiseren, waar wij als burgers niet individueel in kunnen voorzien, of waar de schaalgrootte van de overheid een overweldigend voordeel biedt ten opzichte van individuele benaderingen.

Deze taken omvatten tenminste het organiseren van en voorzien in:

- Infrastructuur, huisvesting, milieubeheer en ruimtelijke ordening
- Defensie
- Wetgeving en handhaving ten behoeve van het burgerlijk verkeer
- Wetgeving en handhaving rond criminaliteit en openbare orde
- Vormgeving en toetsing van democratische vertegenwoordiging en democratische processen
- Inrichting van het onderwijs
- Inrichting van de kennisontwikkeling
- Inrichting van de Publieke Informatievoorziening
- Zorg voor zwakkeren

De doelfuncties van de overheid bij het vervullen van al deze taken zijn primair:

- Het bevorderen van het algemeen belang in de vorm van welvaart en welzijn voor alle burgers: veiligheid, vrijheid en voorspoed
- Het beschermen van het individuele belang van ieder burger binnen grenzen van redelijkheid

Als we de overheid nu weer eens geheel opnieuw van de grond af zouden opbouwen dienen zich de volgende vragen aan:

- Hoe realiseren we de meest doelmatige vertegenwoordiging van de burger in het beleid van de overheid?
- Hoe definiëren wij de rollen van volksvertegenwoordiging en regering op de meest doelmatige wijze?
- Hoe verdelen we de taken van de overheid het meest doelmatig tussen landelijke en regionale overheid?

- Hoe verdelen we de taken van de overheid het beste naar samenhangende doelgebieden met een heldere taakstelling, opdat er zo min mogelijk overlap bestaat tussen de respectievelijke delen van de overheidsorganisatie?
- Hoe voeden en behouden wij het vertrouwen van burgers in het functioneren van de overheid in deze organisatorische opzet en de naleving daarvan door functionarissen?

Als we ons realiseren, dat onze bestaande overheidsstructuren gekozen zijn in de tijd van de Industriële Revolutie en met het gedachtegoed van een maakbare maatschappij, en sindsdien alleen marginaal zijn aangepast aan nieuwe ontwikkelingen, dringt zich de gedachte op, dat een fundamentele herbezinning op dit ontwerp in een tijd, waarin alle omgevingsfactoren sterk veranderd zijn en zich dynamisch blijven ontwikkelen, zeer op zijn plaats zou zijn.